

ПЕРЕДМОВА

Право на звернення до адміністративного суду з позовом є складовою права на судовий захист, яке передбачено ст. 55 Конституції України. Відповідно до цієї статті права і свободи людини і громадянина захищаються судом і кожному гарантується право на оскарження в суді дій чи бездіяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, посадових і службових осіб.

Сьогодні питання реформування судової системи та розвитку інституту адміністративної юстиції в Україні спонукають до з'ясування особливостей судового захисту прав суб'єктів публічно-правових відносин, зокрема і права на звернення до адміністративного суду (ст. 104 КАС України).

Стаття 104 КАС України визначає коло осіб, які мають право звернутися до адміністративного суду за захистом у публічно-правових відносинах, і спрямована на визначення чітких меж цього права.

В загальному вигляді право на адміністративний позов можна визначити як наявність передбачених нормами процесуального та матеріального закону фактів. Особа, яка має на це право, може вимагати від конкретного суду винесення рішення про захист порушеного права, а суд зобов'язаний винести відповідне рішення.

Поняття «право на адміністративний позов» за своєю структурою є досить складним і розглядається як нерозривна єдність двох сторін: як право на позов в процесуальному розумінні та право на позов в матеріальному розумінні.

Право на позов в процесуальному розумінні є правом на пред'явлення адміністративного позову, тобто право на звернення до суду з вимогою про захист.

Іншими словами, процесуально-правова сторона права на позов — це право на адміністративний процес незалежно від його результату.

Право на позов в матеріальному розумінні є правом на задоволення адміністративного позову, тобто на отримання судового захисту. Таким чином матеріально-правова сторона права на адміністративний позов — це право на позитивне вирішення справи.

Обидві ці сторони тісно взаємопов'язані, але є досить самостійними. Право на пред'явлення адміністративного позову відрізняється від права на його задоволення за змістом, підставами, суб'єктами і юридичними наслідками.

Право на подання адміністративного позову відрізняється від права на його задоволення за суб'єктами. Наявність у заінтересованої особи права на подання адміністративного позову перевіряється суддею до порушення провадження по справі. Наявність у заінтересованої особи права на задоволення адміністративного позову перевіряється суддею або судом після відкриття провадження у справі шляхом розгляду і вирішення справи в судовому засіданні, тобто в процесі здійснення правосуддя.

Право на подання адміністративного позову і право на його задоволення різняться за характером юридичних наслідків. Відсутність у заінтересованої особи права на пред'явлення адміністративного позову або не дотримання ним встановленого законом порядку реалізації зазначеного права у випадку виявлення суддею цих обставин до відкриття провадження у праві тягне відмову у прийнятті позову або повернення адміністративного позову. Зовсім інший характер і процесуальне оформлення мають наслідки відсутності у заінтересованої особи права на задоволення адміністративного позову, такими наслідками є відмова у задоволенні адміністративного позову, тобто відмова суду захищати суб'єктивне право або законний інтерес.

Звернення до адміністративного суду з метою вирішення адміністративно-правового спору, який виникає у зв'язку з необхідністю визнання неправомірними рішень, дій чи бездіяльності суб'єктів владних повноважень не завжди збігається з отриманням судового захисту.

Право на адміністративний позов є можливістю фізичних та юридичних осіб ініціювати судове провадження в адміністративній справі з метою судового захисту прав, свобод чи інтересів, порушених суб'єктом владних повноважень у публічно-правових відносинах. Таким правом наділені також суб'єкти владних повноважень у випадках, визначених ст. 17 КАС України.

Право на звернення до адміністративного суду з позовом є первинним диспозитивним правом в адміністративному процесі, тобто правом, яким особа розпоряджається на власний розсуд. Вона самостійно вирішує реалізувати їй це право чи добиватися захисту в інший, позасудовий, спосіб або змиритися з порушенням. Але це зовсім не означає, що кожен може вимагати надання судового захисту правам, свободам чи інтересам будь-якої особи.

Право на адміністративний позов належить особі, яка вважає, що її права, свободи чи інтереси порушені. Таке порушення має відбутися у публічно-правових відносинах, що належать до адміністративної юрисдикції.

Варто зважати на те, що особливістю права на адміністративний позов є те, що відмова від цього права є недійсною. Тобто відповідач не може посилатися на те, що позивач раніше відмовився від права на звернення до адміністративного суду за захистом. Тому якщо коли-небудь і заявив про відмову від адміністративного позову, то це не може бути підставою для відмови у відкритті провадження чи відмови у задоволенні позову.

Право на адміністративний позов слід відрізнити від права на судовий захист, що закріплений в ст. 6 КАС України. Саме по собі звернення до адміністративного суду ще не означає, що суд зобов'язаний надати такий захист. Для того щоб було надано судовий захист, суд повинен встановити, що особа дійсно має право, свободу чи інтерес, про захист яких вона просить, і це право, свобода чи інтерес порушені відповідачем у публічно-правових відносинах.

Право на судовий захист має лише та особа, яка є суб'єктом порушених прав, свобод чи інтересів. Право на адміністративний позов має широке коло суб'єктів — таке право мають також представники, у тому числі законні представники, зокрема органи та особи, яким надано право захищати права, свободи та інтереси інших осіб.

Для реалізації права на подання адміністративного позову необхідний ряд передумов.

Під передумовами права на подання позову розуміються такі факти процесуального характеру, з наявністю або відсутністю яких процесуальний закон пов'язує виникнення права на звернення до адміністративного суду.

Як вбачається з вищевикладеного, процедура захисту порушених прав і свобод осіб в адміністративному судочинстві носить складний характер, а тому запропонований до уваги читачів посібник має налаштувати широкий загал та допомогти здійснити необхідні заходи на захист порушених прав.

У посібнику також запропоновані приклади документів процесуального характеру, які притаманні адміністративному судочинству.

Як вже було зазначено у вступній частині посібника, питання захисту порушених прав і свобод в адміністративному суді є складною процедурою і було б доцільно, щоб цієї справою займалися спеціалісти — дипломовані юрисконсультанти та адвокати. Тому пропонуємо до уваги читачів матеріал, що присвячений інституту представництва в адміністративному процесі.

Отже, представник в адміністративному процесі діє від імені та в інтересах особи, яку він представляє. Представник може діяти самостійно, повністю замінюючи таку особу, або поряд із нею. Тобто участь у справі представника не позбавляє особу, яку він представляє, права особисто брати участь у процесі (частина перша коментованої статті) за умови, що вона має адміністративну процесуальну дієздатність відповідно до статті 48 КАСУ.

Як представник в адміністративній справі насамперед може брати участь адвокат чи інший фахівець у галузі права, які відповідно до закону надають правову допомогу (ст. 16 КАСУ). Тобто правова допомога в адміністративному процесі може надаватися у формі представництва.

Але це не означає, що представництво — це завжди правова допомога. Наприклад, не є правовою допомогою законне представництво, чи представництво підприємства його штатним юрисконсультантом, або представництво особою, яка не уповноважена згідно із законом надавати правову допомогу.

Представника в адміністративному процесі можуть мати:

- 1) сторона — позивач, відповідач;
- 2) третя особа, яка заявляє самостійні вимоги на предмет спору або не заявляє таких.

КАСУ прямо не обмежує кількість представників у процесі, тобто не перешкоджає стороні чи третій особі мати більше одного представника. Однак направлення для участі у справі багатьох представників може бути розцінено як намагання затягнути провадження у справі, тобто як порушення принципу добросовісності, що закріплений у ч. 2 ст. 49 КАСУ, а тому суд може обмежити кількість представників або надавати можливість виступати в суді одному з них або у визначеній послідовності.

КАСУ розрізняє два види представників:

- 1) представники, які беруть участь в адміністративному процесі на основі закону (законні представники);
- 2) представники, які беруть участь в адміністративному процесі на основі договору (договірні представники).

Перша категорія представників уповноважена на представництво законом, а тому довіреності для них не потрібно, достатньо підтвердити той факт, з яким закон пов'язує існування представницьких повноважень.

Участь другої категорії представників в адміністративному процесі залежить від взаємного волевиявлення самого представника, а також сторони, третьої особи чи навіть іншого їхнього представника, який наділений правом передоручати ведення

справи. Таке взаємне волевиявлення втілюється в усному чи письмовому договорі. Зазвичай підтвердженням повноважень договірною представника є довіреність (детальніше про це у ст. 58 КАСУ).

Законний представник реалізує адміністративну процесуальну правоздатність сторони чи третьої особи, яка не має адміністративної процесуальної дієздатності або й має її, але в силу певних обставин не може її належним чином здійснювати. Іншими словами, законний представник самостійно здійснює процесуальні права й обов'язки такої сторони чи третьої особи від її імені та в її інтересах.

Положення КАСУ щодо законних представників вироблені на основі норм матеріального права, зокрема ЦКУ і СКУ, оскільки інститут законного представника існує у матеріальних правовідносинах, а в процесуальних правовідносинах він є похідним.

Законним представником малолітньої особи (віком до чотирнадцяти років) є батько, мати, усиновлювач, опікун (ч. 2 ст. 154, ч. 4 ст. 232 СКУ, ч. 4 ст. 67 ЦКУ).

Законним представником неповнолітньої особи (віком від чотирнадцяти до вісімнадцяти років) є батько, мати, усиновлювач, піклувальник (ч. 2 ст. 154, ч. 4 ст. 232 СКУ, ч. 3 ст. 69 ЦКУ).

Для захисту прав, свобод та інтересів неповнолітньої особи КАСУ встановлює альтернативу:

— або ця особа робить це сама, якщо спір виник у правовідносинах, у яких відповідно до законодавства вона може самостійно брати участь;

— або її представляє законний представник (частина п'ята коментованої статті).

У разі необхідності з метою кращого захисту інтересів неповнолітньої особи суд має право залучити до участі у справі законного представника — в першому випадку, неповнолітню особу — в другому випадку.

Для захисту прав, свобод та інтересів особи, цивільна дієздатність якої обмежена, КАСУ встановлює альтернативу:

— або ця особа робить це самостійно;

— або її представляє законний представник.

Договірний представник реалізує адміністративну процесуальну правоздатність сторони чи третьої особи, яка зазвичай має адміністративну процесуальну дієздатність. Договірний представник здійснює процесуальні права й обов'язки такої сторони чи третьої особи за її уповноваженням, від її імені та в її інтересах.

Особи, які можуть бути договірними представниками — за загальною вимогою, щоб бути представником у суді, фізична особа повинна мати адміністративну процесуальну дієздатність.

Якщо представником є адвокат чи інший фахівець у галузі права, який за законом має право надавати правову допомогу (ст. 16 КАСУ), і при цьому він надає правову допомогу, то витрати, пов'язані із залученням такого представника, належать до судових витрат і можуть бути компенсовані в порядку, визначеному статтями 90, 91, 94 — 96 КАСУ.

Інші представники можуть розраховувати лише на компенсацію витрат, пов'язаних з переїздом до іншого населеного пункту, найманням житла, добових, а також компенсацію за втрачений заробіток чи відрив від звичайних занять у порядку, визначеному статтями 91, 94 — 96 КАСУ.

ДОВІРЕНІСТЬ

Місто Київ,

чотирнадцятого травня дві тисячі тринадцятого року.

Ця довіреність надана _____, провідному юрисконсульту ПП «Юридичне бюро «_____» (мешкає за адресою АДРЕСА, Київ, 02068, паспорт СН 000000 що виданий 04.09.1996 Дарницьким РУ ГУ МВС України), у тому що йому надаються повноваження здійснювати представництво підприємства у договорах з надання юридичних послуг юридичним особам та підприємцям, а також представляти інші інтереси ПП «Юридичне бюро «_____», в тому числі у судах України, державних органах, органах місцевого самоврядування, на підприємствах, в установах і організаціях усіх форм власності.

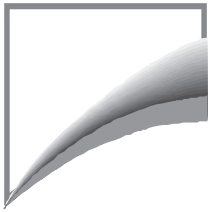
При цьому _____ надані повноваження, що передбачені чинним законодавством для позивача чи відповідача у суді; з правом брати участь у справах з цивільного, господарського, адміністративного судочинства, наводити докази, висловлювати свої міркування, подавати клопотання, брати участь у дослідженні доказів, визнавати чи заперечувати позовні вимоги, зменшувати або збільшувати, або іншим чином міняти позовні вимоги; укладати мирову угоду; підписувати від імені ПП «Юридичне бюро «_____» документи; брати участь у виконавчому провадженні; одержувати присуджене судом, зокрема грошові кошти.

Окрім того, _____ від імені ПП «Юридичне бюро «_____» здійснює виконання договорів з юридичного обслуговування, має право підпису документів в межах договірних відносин, має право на одержання належного ПП «Юридичне бюро «_____» майна, в тому числі грошових коштів і поштової кореспонденції.

Ця довіреність надана _____ без права передоручення і діє до тринадцятого травня дві тисячі шістнадцятого року.

Підпис _____, провідного юрисконсульта засвідчую.

Директор _____

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	3
1. ІНСТИТУТ ПРЕДСТАВНИЦТВА В АДМІНІСТРАТИВНОМУ СУДОЧИНСТВІ	6
2. ПРОЦЕСУАЛЬНІ ДОКУМЕНТИ	8
Довіреність	8
Договір про послуги з юридичного забезпечення господарської діяльності юридичної особи чи підприємця	9
Договір про надання адвокатських послуг	12
3. ПРОВАДЖЕННЯ В АДМІНІСТРАТИВНОМУ СУДІ	18
4. ПРОЦЕСУАЛЬНІ ДОКУМЕНТИ	20
Адміністративний позов про визнання дій неправомірними, зобов'язання управління ПФУ України в м. _____ області перерахувати пенсію з урахуванням додаткового стажу	20
Клопотання про визнання причини пропущення строку звернення до суду поважною та його поновлення (п.2 Ст.100 КАСУ).	23
Адміністративний позов про оскарження бездіяльності органу виконавчої влади	26
Адміністративний позов про визнання протиправними та скасування вимог про сплату боргу	29
Адміністративний позов про зобов'язання вчинити певні дії	37
Позовна заява про визнання нечинним податкового повідомлення-рішення ДПІ	40
Клопотання про закриття провадження у справі	42
Клопотання про ознайомлення з матеріалами справи та надання усіх необхідних копій	46
Клопотання про визнання причини пропущення строку звернення до суду поважною та його поновлення (п.2 Ст.100 КАСУ).	49
5. ОСКАРЖЕННЯ РІШЕНЬ СУДУ В АДМІНІСТРАТИВНОМУ СУДОЧИНСТВІ	52
6. ПРОЦЕСУАЛЬНІ ДОКУМЕНТИ	56
Апеляційна скарга на рішення Херсонського окружного адміністративного суду	56
Касаційна скарга на ухвалу _____ апеляційного адміністративного суду від __.__.__. р. у адміністративній справі № ____ та ухвалу _____ окружного адміністративного суду від __.__.__. р. у адміністративній справі № ____	59

Касаційна скарга на ухвалу _____ апеляційного адміністративного суду від __.__.____ р. у адміністративній справі № ____ та ухвалу _____ окружного адміністративного суду від __.__.____ р. у адміністративній справі № _____	62
Клопотання щодо поновлення строку для подання касаційної скарги.	65
Касаційна скарга на постанову Ленінського районного суду м. Харкова від _____ року по справі № _____ та постанову Харківського апеляційного адміністративного суду від _____	67
Апеляційна скарга на ухвалу суду про закриття провадження у справі.	88
7. ПРОВАДЖЕННЯ ЗА НОВО ВИЯВЛЕНИМИ ОБСТАВИНАМИ ТА ВИКОНАННЯ РІШЕНЬ СУДУ	99
8. ПРОЦЕСУАЛЬНІ ДОКУМЕНТИ	101
Заперечення на заяву про перегляд судового рішення за нововиявленими обставинами	101
Заперечення на заяву про перегляд за нововиявленими обставинами постанови _____ окружного адміністративного суду	104
Заява	107
Скарга на дії державного виконавця	108
Скарга на дії державного виконавця	111